

Sport i nacija: fenomen nogometa u hrvatskom socio-kulturnom ozračju

Šipuš, Dino

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:216504>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-22**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 81/NOV/2017

**Sport i nacija: fenomen nogometa u hrvatskom
socio-kulturnom ozračju**

Dino Šipuš, 0515/336

Koprivnica, rujan 2017. godine

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za Novinarstvo

Završni rad br. 81/NOV/2017

**Sport i nacija: fenomen nogometa u hrvatskom
socio-kulturnom ozračju**

Student

Dino Šipuš, 0515/336

Mentor

Iva Rosanda Žigo, dr. sc.

Koprivnica, rujan 2017. godine

PREDGOVOR

Nogomet je postao najpopularniji svjetski sport, a njegova uloga u društvu 21. stoljeća zaista je velika. Međutim, nogomet se u potpunosti afirmirao u onim nacijama koje svojim identitetom, karakteristikama i nacionalnim nabojem stvaraju atmosferu koja dijeli nogometnu naciju od one koja to nije. Nogomet je kao vrsta kolektivnog sporta preuzeo veliku socijalnu i pedagošku ulogu u društvu koje nogomet više ne shvaća samo kao sport. Upravo je takvo društvo bilo glavna inspiracija za ovaj završni rad. Različiti politički pristupi i načini vođenja državne politike imaju važnu ulogu u razvoju nogometa, a odnos civilnog društva i sporta općenito, stvaraju oblik socijalne simbioze. Nacija je grupni naziv za zajednicu čije se zajedničke karakteristike temelje na zajedničkom podrijetlu, jeziku i pismu, religiji te običajima. S druge strane, identitet je svojstvo nacije po kojem se ona ističe od drugih. Identitet nije samo temeljna karakteristika pojedinca, već kompletne grupacije ljudi. Unatoč tome što je civilno društvo glavna odlika moderne politike 21. stoljeća, brojne nacije zanemaruju svoj povijesni nastanak identiteta u konotaciji sa sportom. Ovo su samo neka od pitanja koja su potaknula pisanje ovog završnog rada i na koja se u radu pokušava odgovoriti.

Kako bi se što bolje izveli ključni zaključci i premise, bilo je potrebno provesti anketno ispitivanje. Zahvaljujem se svim ispitanicima koji su dobrovoljno i vjerodostojno ispunili anketni upitnik i omogućili završetak ovog završnog rada. Također, uvelike se zahvaljujem mentorici dr. sc. Ivi Rosandi Žigo koja je pomogla da ova tema i anketa budu adekvatno pripremljene i realizirane.

SAŽETAK

Društvo 21. stoljeća živi ubrzanim i monotonim načinom života, a u takvoj situaciji sportske aktivnosti zaokupljaju velike mase koje postaju odraz kako aktualne, tako i povijesne političke situacije u državi. Svaka nacija kroz svoju povijest (bila ona kratka ili duga) stvara vlastiti identitet, karakteristike po kojem se ističu u gomili ostalih nacija, a upravo se nacionalna obilježja manifestiraju kroz sportska natjecanja. Uspostavom suvremenog demokratskog društva, svaki pojedinac je postao ravnopravan član svoje nacije, nositelj nacionalnog identiteta i mogući ambasador. Suvremeno društvo teži ostvarivanju ravnopravnosti i slobode, ističući pritom tradicionalne ljudske vrijednosti.

Nogomet je najpopularniji sport današnjice i nogometne manifestacije okupljaju brojne mase te ulaze u različite sfere ljudskog života poput politike, kulture ili ekonomije. Glavna premisa ovog završnog rada dotiče se problematike nogometa na prostoru Republike Hrvatske, koja se definira kao velika nogometna nacija s posebnim emocijama vezanim uz najpopularniji sport u Hrvata. Iz povijesnog aspekta razmatra se simpatija Hrvata prema nogometu, koji j u proteklih 25 godina postao glavno obilježje hrvatskog sporta. Uloga nogometa u politici ili uloga politike u nogometu također je bitna odrednica ne samo nogometa u Hrvatskoj, već i u ostatku svijeta. Nogomet je često povezan s lošim političkim potezima i kao takav je kroz godine izgubio svoj integritet.

Za potrebe ovog završnog rada provedena je anketa koja ispituje navike Hrvata vezane uz nogomet. Rezultati ankete prikazuju vrlo zanimljive rezultate, a početne hipoteze mogu se prema rezultatima lako utvrditi. Hrvati imaju poseban oblik ponašanja, emocija i razmišljanja kad je u pitanju nogomet. Rad obuhvaća i detaljan povijesni pregled razvitka nogometa u Republici Hrvatskoj u periodu borbe za samostalnost, poslijeratnih godina te današnjicu. Shvaćanje nogometa i njegove uloge prije 25 godina u odnosu na današnju situaciju gotovo je neusporedivo, no ipak postoje i značajne zajedničke poveznice.

Ključne riječi: nacija, identitet, demokracija, nogomet, Hrvatska

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

EU (European Union) – Europska unija

FIFA (Federation Internationale de Football Association) – Međunarodna nogometna federacija

HAŠK – Hrvatski akademski športski klub

HDZ – Hrvatska demokratska zajednica

HNL – Hrvatska nogometna liga

HNK – Hrvatski nogometni klub

HNS – Hrvatski nogometni savez

NATO (North Atlantic Treaty Organisation) – Sjevernoatlantski savez

NK – Nogometni klub

SFRJ (Socialist Federal Republic of Yugoslavia) – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

SSSR (Union of Soviet Socialist Republics) – Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika

UEFA (Union of European Football Associations) – Europska nogometna federacija

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SUVREMENO GRAĐANSKO DRUŠTVO.....	3
2.1. POJAM NACIJE	4
2.2. POJAM IDENTITETA	6
3. ULOGA SPORTA U SUVREMENOM DRUŠTVU.....	7
3.1. ULOGA NOGOMETA U POLITIČKIM IDEOLOGIJAMA.....	8
3.2. ULOGA NOGOMETA U ŽIVOTU NACIJE.....	10
4. ULOGA NOGOMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	11
4.1. POVIJESNI RAZVOJ NOGOMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ	13
4.2. NOGOMET KAO ZAŠTITNI ZNAK HRVATSKOG SPORTA	18
5. KAKO HRVATI PERCIPIRAJU NOGOMET? (ANKETNO ISTRAŽIVANJE).....	19
5.1. OBRADA ANKETE	20
6. ZAKLJUČAK.....	28
7. LITERATURA	29
8. PRILOG 1. ANKETNI UPITNIK....	POGREŠKA! KNJIŽNA OZNAKA NIJE DEFINIRANA.

1. UVOD

Uspostavom suvremenog demokratskog društva, svaki pojedinac postaje ravnopravan član svoje nacije, a njegov način života i javno djelovanje odraz su nacionalnog identiteta. Suvremeno društvo postaje sve više liberalno i okreće se demokraciji, ističući pritom tradicionalne ljudske vrijednosti. Sport je postao neizostavan dio čovjekova života, a njegova uloga u društvu od iznimnog je značaja. Nogomet je najpopularniji sport na svijetu, a velike nogometne manifestacije okupljaju mase. Nogomet je postao središte u kojem se ističu karakteristike pojedinih nacije i naroda. Međutim, najvažniji dio ovog završnog rada je onaj koji se dotiče nogometa u Hrvatskoj te njegove uloge u socio-kulturnom ozračju.

Kako bi se došlo do potrebnih odgovora, provedena je anketa. Anketirani su nogometaši, nogometašice te sportski djelatnici na području Koprivničko-križevačke županije. Upravo su zbog svojeg znanja i drugačijeg pristupa prema, kako se to voli reći, najvažnijom sporednoj stvari na svijetu oni bili odabrani kao ciljana skupina za potrebe anketnog istraživanja.

U prvom dijelu rada govorit će se o pojmovima suvremenog društva, nacije te identiteta. Iznimno je važno definirati sva tri pojma kako bi se moglo ustanoviti u kakvim se društvima nogomet potpuno afirmirao, a u kojima ne. Glavna odlika 21. stoljeća je suvremeno moderno društvo i njegove karakteristike kao što su socijalna povezanost, tradicionalnost te ravnopravnost. Nacija se sve više promatra kao društvena zajednica koja ima zajedničke tradicionalne karakteristike. Dio tih karakteristika upravo je nacionalni identitet, koji određuje kakav će biti pojedinac u skupini, a samim tim i kompletna skupina koja je sačinjena od pojedinaca sa zajedničkim obilježjima.

U sljedećem poglavlju rad se bavi ulogom sporta u današnjem suvremenom društvu. Uloga sporta odrazila se na gotovo sve društvene djelatnosti i norme, ali posebno u politici, ekonomiji te svakodnevnom životu pripadnika nacije. Isto tako, utjecaj politike i načina života pripadnika nacije oblikuje sport u cijelosti. Sport je započeo preuzimati društvenu i socijalnu ulogu u društvu okupljajući velike mase povodom svojih manifestacija. U današnjem svijetu, nemoguću je zanemariti financijsku podlogu koju sportske manifestacije osiguravaju i pokrivaju. Međutim, veliki dio sporta je i politika, a u različitim političkim sustavima sport se drugačije manifestira među ljudima. U radu se prikazuje utjecaj nacizma, fašizma i kapitalizma na nogomet. Život nacije uvelike ovisi o društvenom segmentu koji je ponuđen i koji se mora razvijati paralelno s običajima i zahtjevima pripadnika nacije.

U predzadnjem i tematski najvažnijem dijelu, rad se bavi ulogom nogometa na prostoru Republike Hrvatske. Hrvatski nogometni savez i nogometni klubovi s prostora Hrvatske bili su podređeni nogometnom savezu Jugoslavije sve do 1990. godine. Razne političke tenzije u tadašnjoj državi rezultirale su procesom osamostaljenja Republike Hrvatske, a nogomet je profilirao kao glavno sredstvo u izražavanju nezadovoljstva Hrvata. Važnu povijesnu ulogu u borbi za osamostaljenje Republike Hrvatske u narednim ratnim godinama imali su hrvatski nogometaši i klubovi. U takvim uvjetima, Hrvati su stvorili veliku simpatiju i ponos prema nogometnoj reprezentaciji koja je idućih nekoliko godina bila glavni ambasador novonastale države Hrvatske. Sljedeće poglavlje rada bavi se kronološkim razvojem nogometa u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od ranih 90-ih godina prošlog stoljeća pa sve do danas. Uloga nogometa u Hrvatskoj od velikog je značaja ne samo u povijesnom smislu, nego i u stvaranju društvene i kulturne scene među Hrvatima. Nogomet je postao najpoznatiji i najpopularniji sport u Hrvatskoj, a često se i nacionalna obilježja poput himne, grba i šahovnice povezuju izričito uz nogomet.

U posljednjem dijelu rada iznose se rezultati provedenog anketnog ispitivanja. Anketom su istražene navike stanovništva Republike Hrvatske prema nogometu. Ispitanici su bili nogometaši, nogometašice, nogometni djelatnici te gledateljstvo s područja Koprivničko-križevačke županije. Poseban naglasak stavljen je na praćenje nacionalne nogometne reprezentacije, ali i poznavanje hrvatske nogometne povijesti. Također, anketnim istraživanjem nastojalo se saznati u kolikoj mjeri nogomet preuzima društvenu i kulturnu ulogu u Republici Hrvatskoj. Slijedi obrada rezultat i njihovo povezivanje s teorijskim dijelom završnog rada. Većina pitanja i odgovora prezentirani su grafičkim prikazom.

U zaključku rada iznose se rezultati anketnog istraživanja te početne hipoteze prema kojima je osmišljen ovaj završni rad. Na kraju završnog rada nalazi se popis korištene literature te anketni upitnik.

2. SUVREMENO GRAĐANSKO DRUŠTVO

Pojam suvremenog građanskog društva u današnjoj se teoriji izjednačava s pojmom demokratskog civilnog društva. Demokratsko društvo dijeli se na tri sektora (javni, državni i civilno društvo), a upravo su građani ti koji čine civilno društvo, odnosno oni se aktivno i slobodno upliću u sve regije društvenog djelovanja.

Demokracija je direktan produkt djelovanja građana i kao takva čini zasebnu cjelinu koja se tretira kao svojevrsni organizam sačinjen od ljudskog znanja, sposobnosti i obrazovanja. Francuski odvjetnik, političar i jedan od najznačajnijih predstavnika Francuske revolucije, Maximilien de Robespierre opisao je demokraciju na sljedeći način: „*Demokracija je država u kojoj narod, vođen zakonima koji su njegovo djelo, sam radi sve ono što može, a preko svojih predstavnika sve ono što sam ne može.*“¹

Suvremeno građansko društvo visoko je racionalizirana i normirana civilizacija koja teži ravnopravnosti, slobodi govora, informacija, izražavanju te alternativnosti.² Alternativnost je najvažnija karakteristika suvremenog društva, jer se prave odluke donose upravo kroz postajanje različitih izbora i nudi se mogućnost proizvoljnog odabira. Suvremeno građansko društvo utemeljeno je na autonomnom razvoju tehničkih znanosti, tehnologije i neslućenom racionalizmu cjelokupne prakse života te isto tako vrlo visokom stupnju demokratizacije svih segmenata života, a to ujedno znači da takva društva posjeduju unutrašnje mehanizme koji omogućuju uglavnom tolerantno, racionalno i efikasno rješavanje društvenih konflikata.³ Povijesno gledajući, pojam civilnog društva afirmirao se tek 1980-ih godina uspostavom socijalnog kapitala i socijalne povezanosti. Ponekad se na civilno društvo gleda kao na opoziciju aktualnoj vlasti i funkcija watch doga (psa čuvara) se u javnosti percipira kao negativna, no civilno društvo igra važnu ulogu osobito u zemljama mlade demokracije. Organizacije civilnog društva usko se vežu uz modernu socijalnu državu.⁴ Kad govorimo o socijalnoj državi, mislimo na državu koja svojim aktivnostima djeluje u smjeru osiguravanja socijalnog minimuma svim svojim građanima, kao i pružanja drugih vrsta pomoći onima koji si je ne mogu omogućiti sami. Suvremeno građansko društvo može se promatrati kao spoj ideologije i nacije. Građanstvo čini društvo, a ono naposljetku tvori naciju koja je pod utjecajem sebi svojstvene ideologije.

¹ <http://citati.hr/tematike-citata/drustvo> (pristupljeno, 19. srpnja 2017.)

² <http://www.mvinfo.hr/knjiga/4830/filozofija-i-ideja-europe> (pristupljeno, 19. srpnja 2017.)

³ <http://www.mvinfo.hr/knjiga/4830/filozofija-i-ideja-europe> (pristupljeno, 19. srpnja 2017.)

⁴ https://hr.wikipedia.org/wiki/Civilno_dru%C5%A1tvo (pristupljeno, 20. srpnja 2017.)

2.1. Pojam nacije

Prema definiciji nacija je društvena zajednica koja se temelji na: uvjerenju svojih članova u zajedničko podrijetlo i sudbinu u prošlosti, posebnosti jezika, religije, običaja i niza simboličkih sredstava za obilježavanje kolektivne pripadnosti (poput himne, zastave, grba i spomenika), osjećaju zajedničke solidarnosti, ponosa i društvene jednakosti te političkoj organiziranosti u rasponu od pokreta za zaštitu kulturnih posebnosti do državne samostalnosti. Riječ nacija dolazi od latinske riječi *natio*, a označava rod, pleme i narod. Generalno, nacija je izraz koji se upotrebljava u označavanju skupine ljudi koji dijele zajednički identitet, jezik, vjeroispovijest, kulturu i zajedničko podrijetlo. Pripadnici nacije imaju zajednički teritorij, prepoznatljiv jezik, nacionalne ustanove te običaje i prava.⁵

Unatoč određenim karakteristikama, nacija nije društvo, ali može se smatrati kao sinonim za državu. Uz pojam nacije često se vežu pojmovi nacionalni identitet i nacionalni osjećaj. Nacionalni identitet se od drugih oblika društvenoga identiteta razlikuje ponajprije po svojem opsegu, jer nadilazi lokalnu pripadnost, pripadnost društvenim slojevima, političkim strankama ili religijskim uvjerenjima, a često i teritorijima te državama. Nacionalni identitet ili nacionalna pripadnost u pravilu isključuje pripadnost članova nekoj drugoj naciji, pa ono što nacionalno dobiva u dubini društva, gubi u širini. Primjerice, Republika Hrvatska je zemlja koja broji 4,3 milijuna stanovnika od čega je 90,42% Hrvata, 4,36% Srba te 1% ostalih nacionalnih manjina.⁶ Iako je Republika Hrvatska izrazito nacionalistički orijentirana, izgubila je na raznolikosti stanovništva (zbog nedostatka nacionalnih manjina), ali je postigla veću dubina samog nacionalnog identiteta. Nacionalni osjećaj je opći oblik nacionalne ideje sa dvostrukim predznakom: osjećajem zajedničke pripadnosti i građanskog ponosa, što vodi unutarnjem jedinstvu, te osjećaju superiornosti prema drugim narodima ili državama.⁷ Institucionalni oblik u kojem se dovršava proces nacionalnog udruživanja u zajednicu jest suvremena država, koja se često naziva nacionalna država zbog toga što nacija čini osnovu države, bilo u značenju suverenoga naroda, dakle političko-demokratskih uvjerenja, bilo etničke pripadnosti, dakle posebnog identiteta, a najčešće u kombinaciji obaju shvaćanja. Veliku ulogu u jačini nacionalnog osjećaja ima i povijest nastanka jedne države ili nacije. Postepenim raspadom Jugoslavije, Hrvati su preko političkih i ratnih sukoba postigli veliku razinu nacionalnog osjećaja koji se manifestira na način da se novonastala nezavisna Republika Hrvatska idealizira u svim granama društva, a posebice u sportskim manifestacijama.

⁵ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42693> (pristupljeno, 22. srpnja 2017.)

⁶ <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/sve-je-manje-manjina-vise-je-od-90-hrvata-srbi-su-jedina-manjina-s-vise-od-1-posto-udjela/1372350/> (pristupljeno, 24. srpnja 2017.)

⁷ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42693> (pristupljeno, 22. srpnja 2017.)

Međutim, međunarodno priznavanje država ne pripada nužno u istu političku i pravnu kategoriju s priznavanjem postojanja različitih nacija ili etničkih zajednica i poštovanjem njihovih prava. Naprotiv, putovi stvaranja država i nacija, a osobito drugih etničkih zajednica, dugo su bili odvojeni.

Važan proces u održavanju nacije kao društvene zajednice koja se temelji na određenim karakteristikama je globalizacija. U današnjem svijetu postepeno se ukidaju ograničenja protoka robe, usluga, ljudi i ideja među različitim državama i dijelovima svijeta. Upravo takvi koraci čine proces globalizacije, a sve više nacija ulaze u saveze kako bi ojačale političku i trgovačku moć. Nova (neoliberalna) politika slobodne konkurencije pospješuje seobu kapitala i ulaganja u manje razvijene zemlje s jeftinijom radnom snagom i labavijim zakonskim propisima, čime se stvara poredak nalik kapitalizmu u razdoblju carstava.⁸

Relativno mlade i manje države (poput Republike Hrvatske) primorane su proširiti izgradnju nadnacionalnih sustava, ekonomskih, političkih ili vojnih, bilo demokratskih ili nedemokratskih te zajednice u smislu kolektivnog identiteta, bilo uključivog ili isključivog. Suvremeni procesi globalizacije utjecali su na suverenost nacionalnih država, ali na različite načine i s različitim učincima, ponajviše s obzirom na utjecaj nadnacionalnih saveza kao što su EU, NATO, Svjetska trgovinska organizacija i različiti međunarodni trgovinski sporazumi. Globalizacija se proširila na sve oblike nacionalne trgovine, pa se tako trguje i neizravnim proizvodima poput sportaša, a pritom se posebno naznačuje iz koje zemlje on dolazi. Upravo su ovakvi procesi doprinijeli razvitku nacionalnog identiteta i prepoznatljivosti na svjetskom tržištu. Međutim, manje nacije suočene su sa štetnim posljedicama globalizacije: povećanje nezaposlenosti, socijalna kohezija, anti-nacionalizam te uništavanje izvornog koncepta nacije.⁹

Česti pojmovi koji se vežu uz pripadnike nacije jesu patriotizam i nacionalizam. Patriotizam ili domoljublje definira se kao ljubav prema domovini, ali se može smatrati idejom, pokretom, pa čak i svojevrsnom ideologijom.¹⁰ U mnogim nacijama postoje patriotske partije koje se izričito zalažu da se ljubav prema domovini stavi ispred svih ideala i da se njemu podređuju ostale političke vrijednosti. Manuel Castells patriote je opisao kao „temeljno kulturni i politički pokret, branitelji tradicija zemlje od kozmopolitskih vrijednosti i samovladavine lokalnog stanovništva od nametanja svjetskog poretka.“¹¹

⁸ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Globalizacija> (pristupljeno, 23. srpnja 2017.)

⁹ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Globalizacija> (pristupljeno, 23. srpnja 2017.)

¹⁰ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47027> (pristupljeno, 24. srpnja 2017.)

¹¹ Castells, Manuel. 2003. *Moć identiteta*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb

2.2. Pojam identiteta

Identitet se kao karakteristika može gledati iz dva smjera: identitet pojedinca i nacionalni identitet. Iako su oba smjera povezana, često se na identitet samog pojedinca gleda subjektivno i pritom se ističu različite karakteristike u različitim osobama. Nacionalni identitet obuhvaća karakteristike cjelokupne nacije, a pritom se ne gleda u dubinu svakog pojedinca već se traži generalan učinak. Međutim, nacionalni identitet se mora razlikovati od socioloških tradicionalnih teorija u kojima pojedinci imaju raspodijeljene društvene uloge. Uloge poput majke, susjeda, političara ili sportaša definirane su društvenim normama od strane društvenih institucija i organizacija, dok je identitet nacije generalni naziv za zajedničke karakteristike jedne nacije (bez unaprijed definiranih društvenih uloga).¹²

Uz pojam nacionalnog identiteta bitno je istaknuti kako on stvara imidž države ili nacije. Imidž države dijelom se formira na temelju nacionalnog identiteta i načinima njegova komuniciranja, te je nužno razumjeti kompleksnosti pojedine nacije. Drugim riječima, nacionalni identitet je produkt brendiranja – definiranje što neki proizvod jest, što ga razlikuje od drugih, koje su njegove koristi i što proizvod znači korisniku (u ovom slučaju korisnik je dio nacije koji nosi nacionalni identitet). Kao što tumači Simon Anholt: „Nacionalni identitet i brend zemlje zaista su iste stvari: brend zemlje je nacionalni identitet na materijalan, snažan, priopćiv i prije svega koristan način.“¹³

Identitet se može pojaviti u tri izvorna oblika: legitimirajući identitet, identitet otpora i projektni identitet. Navedeni oblici identiteta razlikuju se u svojem stvaranju, ali ključna stavka im je civilno društvo. Identitet otpora stvaraju subjekti koji se nalaze u položajima u kojima su stigmatizirani logikom dominacije, projektni identitet nastaje prilikom stvaranja novog identiteta koji počiva ne temelju izvornog, a legitimirajući identitet je pravi odraz izgrađivanja identiteta na temelju kulturnih materijala. On stvara civilno društvo, garnituru organizacija i institucija, kao i niz strukturiranih i organiziranih društvenih aktera koji na konfliktni način reproduciraju identitet koji racionalizira izvore dominacije.¹⁴ Iako je civilno društvo opisano kao pozitivno, neizbježno je stvoriti odgovarajući identitet konfliktom putem, a da se pritom produljuje dinamika države. U suvremenom dobu identitet postaje sinonim za brojne tendencije kroz koje se manifestira otpor politici nasilne političke i kulturne unifikacije. Ipak, izgradnja identiteta je dugotrajan proces koji se mora afirmirati kroz povijest, a svoju najvišu točku postići će tek onda kad pojedinac zanemari svoje potrebe pored potreba većine.

¹² Castells, Manuel. 2003. *Moć identiteta*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb

¹³ Anholt, 2007: 75

¹⁴ Castells, Manuel. 2003. *Moć identiteta*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb

3. ULOGA SPORTA U SUVREMENOM DRUŠTVU

Suvremeno društvo u 21. stoljeću živi ubrzano, monotono, pod utjecajem globalizacije, urbanizacije, modernizacije, tehnologije i političkih ideologija. U takvom užurbanom ritmu važno je da se čovjek posveti samom sebi, da odvoji vremena za oporavak tjelesnih i psihičkih funkcija koje su konstantno izložene stresu. Većina stručnjaka ističe kako je upravo bavljenje sportom izvrstan način za rehabilitiranje ljudskog organizma. Sport ima zadatak da produži zdrav život i kvalitetu življenja, s ciljem fizičkog i duhovnog odgoja te vitalnosti i zdravlja. Također, poprište sportskih događanja (bilo natjecateljskih ili rekreativnih) privlači sudionike i publiku koji će o sportu promišljati, razgovarati i dijeliti stavove. Na sport se može i mora gledati kao na aktivnost s visokim postotkom socijalnih odnosa. Velika sportska događanja poput Olimpijskih igara, Svjetskog nogometnog prvenstva ili Wimbeldona privlače veliki broj sudionika i još veći broj onih koji će spomenute manifestacije pratiti putem različitih medija.

Velike sportske manifestacije imaju veliku ekonomsku ulogu u suvremenom društvu jer se kroz sportska događanja otvaraju mnogobrojna radna mjesta, pokreće se masovna proizvodnja sportskih suvenira, snimaju se reklame koje donose višemilijunske zarade, a kompletan marketing se u potpunosti prilagođava sportu. Iako je osnovni cilj sporta zabava, ekonomska strana se u današnjem društvu jednostavno ne može zanemariti. Sportska prepoznatljivost sve više se koristi za prepoznavanje identiteta države, za stvaranje stalnog imidža prema stalnim simbolima poput dresova, grba, himne i boja nacionalne zastave.¹⁵

Iako se tradicionalni način života sve više zanemaruje, sport se još dugo vremena neće prikloniti netradicionalnim načinima življenja. Sport ima veliku odgojnu i obrazovnu ulogu jer se kroz njega izjednačuju ljudi svih rasa i nacionalnosti, djecu se potiče na zdrav život i sportski duh, a sportsko natjecanje zahtijeva ponajprije veliku psihičku izdržljivost. Bivši sportaš i dugogodišnji sportski radnik Antun Šafarić sport je opisao na sljedeći način: „Najbolji način za dokazivanje i potvrđivanje jednakosti i dostojanstva čovjeka je sport. Bez obzira na neke njegove nesavršenosti, u njemu ima najviše istine.“¹⁶

¹⁵ Šafarić, Antun. 2011. *Filozofija sporta*. Amanita. Bjelovar.

¹⁶ Šafarić, Antun. 2011. *Filozofija sporta*. Amanita. Bjelovar.

3.1. Uloga nogometa u političkim ideologijama

Nogomet je najpopularniji i najgledaniji sport, a često se naziva i najvažnijom sporednom stvari na svijetu. U svijetu je registrirano više od 265 milijuna profesionalnih nogometaša, a ova brojka može biti samo veća kad ubrojimo rekreativne sudionike i stručno osoblje u nogometnoj industriji.¹⁷ Međutim, u zadnjih dvadesetak godina nogomet je počeo dobivati negativan prizvuk zbog velike povezanosti s politikom. Na čelu nogometnih klubova najčešće se nalazi osoba koja je politički angažirana i kroz ime kluba jasno iznosi svoje političke stavove. Shodno tome, politička stranka koja ima utjecaj na stručno vodstvo nogometnog kluba imat će veliki broj političkih pristaša u navijačima tog kluba. Također, velika politička platforma mogu biti i nogometne reprezentacije. Predsjednici nogometnih saveza u pravilu su ugledni i proslavljeni sportaši koji su izabrani od strane vodeće političke stranke. Iako su nogometne utakmice izvorno bile namijenjene radničkoj klasi, svjedoci smo da se posljednjih godina na utakmice odazivaju brojni članovi politički stranaka i državnog vrha koji na taj način promoviraju nogomet iz političkih interesa. Nogomet je postao način propagiranja političkih elita. Nogometaši se često pojavljuju u predizbornim kampanjama kao svojevrsni promotori političke stranke koju oni sami podržavaju. Tijekom parlamentarnih izbora u Hrvatskoj 2007. godine, nekolicina igrača hrvatskog nogometnog kluba Dinamo snimila je reklamni spot pod pokroviteljstvom HDZ-a i parolom „HDZ u srcu“.¹⁸

Razni tipovi političkih ideologija različito utječu na nogometne sredine u kojima djeluju. Ideologije koje se temelje na etničkoj pripadnosti (poput nacizma) strogo će kontrolirati nogometne klubove, a pritom im je cilj što veća politička propaganda. S druge strane, ideologije koje naglašavaju kolektiv javno se ne upliću u sportska događanja i dozvoljavaju nogometnim službenicima maksimalnu slobodu u radu.

¹⁷ https://gol.dnevnik.hr/clanak/ostali_sportovi/badminton-je-iza-nogometa-drugi-najpopularniji-sport-na-svijetu--428674.html (pristupljeno, 29. srpnja 2017.)

¹⁸ <http://www.index.hr/sport/clanak/uefa-o-hdz-u-srcu-ne-dopustamo-koristenje-svojih-sportasa-u-politicke-svrhe/364867.aspx> (pristupljeno, 29. srpnja 2017.)

Nogomet u doba fašizma

Za vrijeme vladavine Benita Mussolinia Italija je bila izrazito snažna nogometna reprezentacija koja je osvojila dva uzastopna Svjetska prvenstva: 1934. godine kao domaćin, a potom i 1938. u Francuskoj. Povodom sjajnih nogometnih uspjeha fašistička politika iskoristila je nogometnu reprezentaciju Italije kao svoju propagandnu platformu, a Mussolini je u svojim govorima isticao kako je nogomet izrazito bitan za jačanje Italije na svim poljima. U narednim godinama talijanski nogometni klubovi dobivaju tradicionalna imena, stadioni se grade po uzoru na fašističku arhitekturu, a nastaju i novi nogometni termini.¹⁹

Nogomet u doba nacizma

Njemački nogometni stadionu oduvijek su imali velike kapacitete i mogli su primiti i do nekoliko desetaka tisuća gledatelja. Adolf Hitler prepoznao je veliki entuzijazam radničke klase za nogometom, pa je odlučio svoje javne govore održati na nogometnim stadionima gdje je i pridobio sve masovniju radničku klasu. Međutim, Hitler je svoju ideju čiste Njemačke odlučio direktno primijeniti na nogometnim klubovima te je izdao pravilo da njemački nogometni klubovi u svojem zbiru igrača ne smiju imati Židove ili sljedbenike Karla Marxa. Od 1930-ih godina, nogometne manifestacije postale su glavno poprište svih visokih državnih službenika te jedno od najvažniji propagandnih metoda Hitlerovog nacizma.²⁰

Nogomet u doba komunizma

Slično kao i u nacizmu, nogomet se pod komunističkom palicom razvijao veoma sporo, a opet je radnička klasa ta koja u velikom broju prati nogometne utakmice i popularizira nogomet u tadašnjem komunističkom režimu SSSR-a. Ubrzo nakon Listopadske revolucije, proleterijati preuzimaju vodeću ulogu u popularniji nogometni klubovi u SSSR-u. Komunistička vlada na čelu sa Lenjinom ulaže velike količine novca kroz državne institucije u nogometni napredak sovjetskih klubova kako bi osigurali što više populacije unutar nogometnih klubova.²¹

¹⁹ M. Vincetić: Totalitarne političke ideologije 20. stoljeća i sport: nogomet – igra diktatora, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, 2015.

²⁰ M. Vincetić: Totalitarne političke ideologije 20. stoljeća i sport: nogomet – igra diktatora, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, 2015.

²¹ M. Vincetić: Totalitarne političke ideologije 20. stoljeća i sport: nogomet – igra diktatora, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, 2015.

3.2. Uloga nogometa u životu nacije

Sportska raznolikost nacije važan je čimbenik za uspješnost na različitim sportskim manifestacijama. Mnoge zemlje nisu orijentirane samo na nogomet, već se zalažu za razvoj tenisa, rukometa, košarke, borilačkih sportova i gimnastike. Ipak, nogometnim rječnikom, nacije se dijele na nogometne i antinogometne nacije. Razlika između ova dva tipa pogleda na nogomet nije u samom postojanju nogometa u pojedinoj zemlji i popularnosti među nacijom, već u tome da se u nogomet ne ulaže veliki kapital te postoje sportovi koji su popularniji među publikom.

Nogometne nacije poput Engleske, Španjolske, Brazila, Njemačke i drugih, ulažu golemi kapital u infrastrukturu stadiona, nacionalnu nogometnu ligu te nacionalnu reprezentaciju kako bi osigurali što bolje uvjete treniranja, uspješnije rezultate te privukli veći broj gledatelja na nogometne utakmice. Uz to, nacionalni nogometni savezi veliki su izvor zarade državnoj blagajni kroz obavljene transfera igrača, zarade od ulaznica te novčanih poticaja međunarodnih organizacija (UEFA ili FIFA) u slučaju plasmana nogometnih klubova u europska natjecanja, odnosno plasmana nacionalne reprezentacije na Europsko ili Svjetsko prvenstvo. Upravo zbog velikih financijskih prihoda mnoge antinogometne države mijenjaju svoja uvjerenja i identitet te počinju ulagati u nogomet. Jedan od takvi primjera je i Azerbajdžan koji posljednjih četiri godine masovno ulaže u nogometnu infrastrukturu. U Azerbajdžanu su mnogo popularniji pojedinačni sportovi poput hrvanja, boksa i juda, ali nogometni fanatizam zahvatio je i njihovu naciju. Stanovnici Azerbajdžana prepoznali su zanimljivosti nogometa i sada se smatraju jednom od potencijalnih nogometnih sila.²²

Međutim, mnogo važniju ulogu od one financijske ima društvena uloga nogometa. U nogometnim nacijama običaj je pratiti reprezentaciju ili klubove na gostovanjima, prisutna je velika euforija povodom nastupa reprezentacije na velikom natjecanju ili u kvalifikacijskim utakmicama, ponosno se ističu simboli države i reprezentacije, a nogometne pobjede u utakmicama protiv rivala često premašuju granice samog sporta. U tom smislu zanimljivo je spomenuti situaciju koja se dogodila prošle godine (2016) nakon pobjede Islanda nad Engleskom u osmini finala Europskog prvenstva u Francuskoj. Islandski stručnjaci za natalitet utvrdili su kako se devet mjeseci nakon povijesne pobjede dogodio rekordni *baby boom*, a upravo je razlog tomu bio veliki nogometni rezultat i euforija koja je pogodila Islandčane.²³

²² <https://www.vecernji.hr/sport/prosinecki-u-bakuu-ima-pet-puta-vecu-placu-od-nike-kod-sukera-977204> (pristupljeno, 2. kolovoza 2017.)

²³ https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/gol_out/pobjeda-islanda-nad-engleskom-pokrenula-baby-boom-na-islandu---471333.html (pristupljeno, 3. kolovoza 2017.)

4. ULOGA NOGOMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Iako je Republika Hrvatska relativno mlada država, nogomet je od samih početaka nastanka samostalne Hrvatske imao značajnu ulogu u promoviranju same novonastale države te njezinih građana. Na prvim višestranačkim izborima 6. svibnja 1990. godine pobjedu je odnio HDZ na čelu sa doktorom Franjom Tuđmanom te se počela rađati ideja o samostalnoj Republici Hrvatskoj. Nekoliko dana kasnije, 13. svibnja trebala se odigrati završna utakmica 1. Jugoslavenske nogometne lige između zagrebačkog Dinama i beogradske Crvene Zvezde. Međutim, navijači Crvene Zvezde burno su reagirali na političku situaciju u tadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji i svoj bijes iskalili na navijačima Dinama i Maksimirskom stadionu. Upravo se 13. svibnja označava kao neslužbeni datum početka Domovinskog rata.²⁴

Nogomet je u ranim 90-im godinama prošlog stoljeća imao i veliku društvenu ulogu među stanovništvom Republike Hrvatske. Iako je situacija u zemlji bila teška i rat je još uvijek trajao, stanovnici Hrvatske u nogometu su pronašli utjehu i bezbrižnost. Svaki nastup Hrvatske nogometne reprezentacije okarakterizirao se kao državni praznik, a novoformljena hrvatska nogometna liga te nacionalni Kup bili su popularniji nego ikad. Na utakmici finala hrvatskog Kupa 1997. godine između Croatie (tadašnji naziv nogometnog kluba Dinamo) i NK Zagreba prisustvovalo je više od 15 000 gledatelja.²⁵ Usporedbe radi, utakmica finala Kupa 2017. godine između Dinama i Rijeke održana je pred svega 8 500 gledatelja.²⁶ Na velikim nogometnim natjecanjima Hrvati su sa oduševljenjem prikazivali ponos i zajedništvo, šahovnicu i državni grb, a upravo je većina svjetske populacije saznala za Republiku Hrvatsku na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. godine.

Veliki utjecaj politike i korupcijski skandali doveli su hrvatski nogomet na samo dno. Nacionalizam koji je bio glavna odlika Hrvata sve je manji, a opada i generalna zainteresiranost za nogometnu reprezentaciju i nacionalnu ligu. Hrvatski nogometni savez je državna organizacije Republike Hrvatske zadužena za razvoj i stanje u hrvatskom nogometu te je jedna od vodećih organizacija po ukupnoj zaradi u Republici Hrvatskoj. HNS je u prošloj godini ostvario prihod od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija u vrijednosti od 29.525,036 kuna.²⁷

²⁴ <http://bit.ly/2fGIVfS> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)

²⁵ <http://povijest.gnkdinamo.hr/arhiva-utakmica/1991-2000/1996-1997/> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)

²⁶ <http://hns-cff.hr/news/16380/hho-izvjestaj-s-finala-hrvatskog-kupa/> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)

²⁷ <http://hns-cff.hr/files/documents/12213/Financijski%20izvje%C5%A1taj%20za%202016.%20godinu.pdf> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)

Stanovništvo Hrvatske kroz povijest je oduvijek bilo zakinjuto za vlastiti nacionalni identitet i najčešće su bili podređeni drugim nacionalnim skupinama u čijem su se državnom sastavu nalazili. Također, hrvatski politički i sportski predstavnici nisu imali značajne uloge u ustroju političke i sportske infrastrukture. Nogomet je puni zamah u Hrvatskoj počeo zauzimati nakon Drugog svjetskog rata, kada se brojni hrvatski sportski djelatnici poput Miše Hršaka, Borisa Bakraca i Mirka Oklobdžije zalažu za ravnopravnost i jednakost hrvatskih nogometnih klubova unutar jugoslavenske nogometne organizacije.²⁸ Nogometne utakmice i tereni postali su poprišta izlaganja nezadovoljstva Hrvata zbog političkog režima u bivšoj Jugoslaviji, nogometni derbiji između hrvatskih i srpskih klubova postali su glavna moć u prezentiranju nacionalnih obilježja, a gotovo uvijek su popraćeni brojnim neredima i političkim sukobima. Hrvati su nogomet prihvatili kao sredstvo izražavanja i pobune protiv tadašnjeg političkog režima te se sve do raspada Jugoslavije identificiraju kroz nogomet.

U teškim ratnim godinama, stanovništvo Republike Hrvatske nije imalo mnogo stvari koje bi im odmakle misli od teške situacije u zemlji, a upravo su počeci stvaranja hrvatske nogometne reprezentacije i prve međunarodne utakmice ulijevali nadu u bolje sutra. Nogomet je u Hrvatskoj ušao u sve pore društva i preuzeo je važnu kulturnu funkciju među stanovništvom. Popularizacija nogometa može se osjetiti u politici, ekonomiji, društvenim institucijama i školama, a razlog tomu je povijest nastanka hrvatskog identiteta koji se krojio kroz nogomet. Također, senzacionalistički pristup gotovo svih medija prema nogometu, unio je veliku dozu euforije i pozitivnih osjećaja prema nastupima hrvatskih klubova i nogometne reprezentacije. Hrvatska javnost nogomet doživljava kao centar moralnog integriteta, dio kulturne baštine, nositelja etičkih vrijednosti te svojevrsni projekt koji unapređuje i promovira sve one kulturne vrijednosti koje javnost uvažava. Nogomet ima veliki značaj u promicanju ne samo države (posebno u promicanju teritorijalno malih država poput Hrvatske), već i u promicanju stanovništva te države. Iako se hrvatske kulturne vrijednosti gledaju kroz materijalne stvari poput pojedinih građevina, kulturno-povijesnih cjelina te raznih prirodnih ljepota, nogomet je zaista veliki dio hrvatske kulturne baštine jer se unutar stanovništva afirmirao kao sredstvo prepoznatljivosti Hrvatske na svjetskoj razini. U prilog tomu idu i nagrade od strane Hrvatskog olimpijskog odbora za najboljeg promicatelja Hrvatske u svijetu. Hrvatski nogomet savez tu je nagradu primio čak šest puta: 2001., 2005., 2006., 2007., 2014. te 2015. godine.²⁹

²⁸ <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> (pristupljeno, 7. kolovoza 2017.)

²⁹ <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> (pristupljeno, 7. kolovoza 2017.)

4.1. Povijesni razvoj nogometa u Republici Hrvatskoj

Hrvatska je u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije bila dugih 45 godina kao socijalistička republika i kao federalna jedinica. Točnije, od završetka Drugog svjetskog rata pa sve do prvih demokratskih višestranačkih izbora, Hrvatska je bila okupljena pod zajedničku državu SFRJ. U sastavu SFRJ, uz Hrvatsku, nalazile su se i Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Kosovo te Makedonija.³⁰ Međutim, početkom 1990. godine, politička situacija u SFRJ naglo se počela mijenjati.

Na prvim višestranačkim demokratskim izborima u Hrvatskoj, 6. svibnja 1990. godine, Hrvatska demokratska zajednica na čelu sa doktorom Franjom Tuđmanom uvjerljivo je slavila protiv konkurenata. Članovi HDZ-a odabrani su za zastupnike u Saboru Socijalističke Republike Hrvatske koja se u to vrijeme još uvijek nalazila u sastavu SFRJ.³¹ Pobjedom HDZ-a na čelu sa Franjom Tuđmana počela se buditi ideja o samostalnoj i suverenoj Hrvatskoj, a nacionalna antipatija između Hrvata i Srba dosegla je vrhunac. Nekoliko dana nakon pobjede HDZ-a na prvim višestranačkim izborima, u nedjelju 13. svibnja 1990. godine, na Maksimiru se trebala odigrati utakmica 33. kola 1. Jugoslavenske nogometne lige između zagrebačkog Dinama i beogradske Crvene Zvezde.³² Neposredno prije same utakmice zabilježeni su brojni fizički sukobi između *Delija* (navijača Crvene Zvezde) te *Bad Blue Boys-a* (navijača Dinama), a sukobi su se nastavili i na Maksimiru. *Delije* su uništavale inventar Maksimira te nemilice napadale domaće navijače, a tadašnja milicija (naziv za policijsku službu Jugoslavije) nije stala u obranu nedužnih navijača Dinama. U jednom trenutku, kapetan Dinama Zvonimir Boban odlučio je stati na kraj nepravdi te je udario milicajca Refka Ahmetovića, a utakmica je prekinuta prije nego što li je počela.³³ Zvonimir Boban ovim je potezom ušao u mitsku legendu, a spomenuti datum nikad odigrane utakmice između Dinama i Crvene Zvezde smatraju se početkom potpunog raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, početkom rata za neovisnost Republike Hrvatske te stvaranje moderne hrvatske nogometne povijesti.

Nakon velikih navijačkih sukoba na Maksimiru, političke i sportske tenzije između Hrvatske i ostatka Jugoslavije počele su poprimati ozbiljne posljedice. Zbog svog postupka, Jugoslavenski nogometni savez suspendirao je Zvonimira Bobana na razdoblje od 6 mjeseci.³⁴ Hrvatski nogometni savez oštro je osudio takvu odluku te je započeto planiranje prve samostalne utakmice Hrvatske nogometne reprezentacije.

³⁰ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska> (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)

³¹ https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_parlamentarni_izbori_1990. (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)

³² https://hr.wikipedia.org/wiki/Izgredi_na_utakmici_Dinamo_%E2%80%93_Crvena_zvezda, dostupno 8.8.2017.

³³ <http://net.hr/sport/nogomet/bobanovo-koljeno-na-danasnji-dan-trebala-je-bit-odigrana-ona-utakmica-protiv-zvezde/> (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)

³⁴ https://hr.wikipedia.org/wiki/Izgredi_na_utakmici_Dinamo_%E2%80%93_Crvena_zvezda (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)

Međunarodna prijateljska utakmica između Hrvatske i Sjedinjenih Američkih Država na Maksimiru smatra se prvom utakmicom u novijoj hrvatskoj povijesti. S obzirom da Republika Hrvatska tada još nije bila službeno započela proces odcjepljenja od Jugoslavije, a Hrvatski nogometni savez još je uvijek bio pod ustrojem Jugoslavenskog nogometnog saveza, utakmica se organizirala u velikoj tajnosti. Konačno, 17. listopada 1990. godine pred nešto više od 30 000 gledatelja, hrvatski igrači po prvi puta su izašli na teren u dresovima s prepoznatljivom šahovnicom. Četrnaest odabranika izbornika Dražena Jerkovića, među kojima su bili Dražen Ladić, Zoran Vulić, Darko Dražić, Drago Čelić, Vlado Kasalo, Saša Peršon, Kujtim Shala, Zlatko Kranjčar, Ivan Cvjetković, Aljoša Asanović, Marko Mlinarić, Tonći Gabrić, Gregor Židan i Mladen Mladenović svladali su Sjedinjene Američke Države rezultatom 2:1. Strijelci za Hrvatsku bili su Aljoša Asanović u 27. minuti te Ivan Cvjetković u 31. minuti susreta.³⁵ Upravo je pogodak Asanovića označen kao prvi pogodak hrvatske nogometne reprezentacije u novijoj povijesti hrvatskog nogometa.

Početak 1991. godine ideja o samostalnosti Republike Hrvatske dosegla je svoj vrhunac i čelništvo vodeće stranke HDZ-a odlučilo je izdati deklaraciju o uspostavi suverene i samostalne Hrvatske. U svibnju 1991. godine preko 93% građana Hrvatske izjasnilo se za odluku o uspostavi samostalne Republike Hrvatske. Sabor je usvojio prijedlog i Hrvatska je od 25. lipnja 1991. godine postala suverena i samostalna država.³⁶ Međutim, početkom srpnja iste godine započeta je i najmračnija epoha u hrvatskoj povijesti – Domovinski rat i borba za neovisnost.

Osamostaljen Hrvatske započeta je i nova epoha hrvatskog nogometa. Nogometni klubovi sa prostora novonastale Hrvatske automatski su izbačeni iz svih jugoslavenskih nogometnih liga te je započeto stvaranje Hrvatske nogometne lige te Hrvatskog nogometnog saveza. HNS je prvotno osnovan 1912. godine, ali pod ustrojem Jugoslavenskog nogometnog saveza.³⁷ Međutim, nastankom samostalne Republike Hrvatske HNS je počeo djelovati pod vlastitom organizacijom. Prva sezona 1. Hrvatske nogometne lige započela je 28. veljače 1992. godine utakmicom između HAŠK Građanskog te Cibaliie. HAŠK je slavio rezultatom 2:0, a prvi pogodak u novonastaloj 1. HNL postigao je Željko Adžić nakon samo 45 sekundi utakmice.³⁸

³⁵ <http://www.rsssf.com/tablesk/kroa-intl9095.html> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)

³⁶ <http://www.sabor.hr/25-lipnja-dan-drzavnosti-republike-hrvatske> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)

³⁷ <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)

³⁸ <https://www.24sata.hr/sport/povijest-hnl-a-ratnom-prvom-sezonom-vladao-je-jaki-hajduk-423133> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)

U prvoj sezoni HNL-a sudjelovalo je 12 klubova: HNK Hajduk Split, NK Zagreb, NK Osijek, NK Inker Zaprešić, NK HAŠK Građanski, HNK Rijeka, NK Istra Pula, NK Varteks Varaždin, HNK Cibalia Vinkovci, NK Zadar, HNK Dubrovnik te HNK Šibenik. Međutim, zbog ratnih uvjeta i agresorske okupacije prvenstvo je trajalo svega četiri mjeseca, a odigrano je 22 kola. Prvi prvak u povijesti HNL-a postao je Hajduk iz Splita, a nacionalni Kup osvojio je Inker Zaprešić. Zbog ratnih uvjeta nekoliko klubova je bilo primorano svoje domaće utakmice igrati u drugim gradovima, pa je tako ratom pogođeni Osijek domaćin bio u Đakovu, Donjem Miholjcu i Kutjevu.³⁹

Osnivanjem Hrvatske nogometne lige i razvitkom Hrvatskog nogometnog saveza, Hrvatska nogometna reprezentacija mogla je pristupiti kao članica FIFE i UEFAE. Iako se Hrvatska nogometna reprezentacija vodila kao član FIFE iz 1941. godine, njezino članstvo ponovno je potvrđeno 3. srpnja 1992. godine. Naredne godine, Hrvatski nogometni savez primljen je kao punopravni član UEFAE.⁴⁰ Iako je Hrvatska postala član FIFE i UEFAE, još uvijek nije mogla sudjelovati u kvalifikacijama za europsko ili svjetsko prvenstvo zbog neriješenih ratnih sukoba sa Jugoslavijom. Međutim, Hrvatska nogometna reprezentacija sudjelovala je u brojnim međunarodnim prijateljskim utakmicama, a najviše se pamti pobjeda nad moćnom Španjolskom iz 1994. godine. Hrvatska je slavila rezultatom 2:0, a strijelci su bili Robert Prosinečki i Davor Šuker.⁴¹

Hrvatska nogometna reprezentacija bila je jedna od 47 reprezentacija koje su se našle u kvalifikacijskom ždrijebu za Europsko prvenstvo 1996. godine u Engleskoj. Bilo je ovo prvi puta da Hrvatska ima pravo nastupati u službenim utakmicama i izboriti priliku za odlazak na veliko natjecanje. Ždrijeb je Hrvatsku smjestio u grupu D zajedno sa Italijom, Litvom, Ukrajinom, Slovenijom te Estonijom.⁴² Hrvatski igrači poput Davora Šukera, Zvonimira Bobana, Roberta Prosinečkog i Alena Bokšića bili su svjetski poznati nogometni igrači 90-ih godina prošlog stoljeća, ali malo je ljudi znalo koju reprezentaciju će predstavljati u budućnosti. Prva službena utakmica Hrvatske nogometne reprezentacije odigrala se 4. rujna 1994. godine na gostovanju u Estoniji. Izvrsna Hrvatska pobijedila je Estoniju rezultatom 2:0, a dvostruki strijelac bio je Davor Šuker.⁴³ Sjajna generacija hrvatskih igrača predvođena izbornikom Miroslavom Blaževićom superiorno je izborila svoje prvo veliko natjecanje *prošetavši* se kroz kvalifikacije i osvojivši prvo mjesto.

³⁹ [https://hr.wikipedia.org/wiki/1. HNL 1992.](https://hr.wikipedia.org/wiki/1._HNL_1992) (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁰ [/ http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest](http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest) (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴¹ <https://www.11v11.com/matches/spain-v-croatia-23-march-1994-244963/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴² [https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA Euro 1996 qualifying Group 4](https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1996_qualifying_Group_4) (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴³ <http://hns-cff.hr/en/matches/25680/estonia-croatia-0-2/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

Prvo veliko natjecanje i prvi veliki ispit za Hrvatsku nogometnu reprezentaciju bilo je Europsko prvenstvo održano u Engleskoj 1996. godine. Nakon sjajno odrađenih kvalifikacija, ponos Hrvata bio je velik, ali isto tako i očekivanja na natjecanju. Hrvatska je bila smješтана u grupu D zajedno sa Portugalom, Danskom i Turskom.⁴⁴ Prvi puta je himna republike Hrvatske *Lijepa naša* zaspivala u prvoj utakmici protiv Turske u Nottinghamu, a ovo je ujedno bila prva utakmica Hrvatske reprezentacije na jednom velikom natjecanju. U infarktnoj završnici Hrvatska je slavila pogotkom Gorana Vlaovića u 86. minuti i upisala prvu pobjedu na velikom natjecanju.⁴⁵ U drugoj utakmici grupe D, Hrvatskoj je za povijesni plasman u četvrtfinale Europskog prvenstva trebala pobjeda nad Danskom. Sjajna Hrvatska pobijedila je Dansku rezultatom 3:0, a strijelci su bili Boban i dva puta Šuker.⁴⁶ Nakon fantastičnog uspjeha i povijesnog prolaska skupine na velikom natjecanju, utakmicu četvrtfinala Hrvatska je igrala protiv Njemačke. Nažalost, Hrvatska je nesretno izgubila 2:1, ali ukupan dojam bio je sjajan i počela se rađati nogometna euforija i kult reprezentacije.

U jesen 1996. godine, Hrvatska reprezentacija započela je kvalifikacijski ciklus za Svjetsko prvenstvo u Francuskoj 1998. godine. Prvi puta je Hrvatska bila u mogućnosti izboriti plasman na prestižno Svjetsko prvenstvo. Ždrijeb je Hrvatsku smjestio u kvalifikacijsku grupu A zajedno sa Danskom, Grčkom, Bosnom i Hercegovinom te Slovenijom.⁴⁷ Relativno slaba igra koštala nas je dodatnih kvalifikacijama u kojima smo pobijedili Ukrajinu ukupnim rezultatom 3:1 i plasirali se na prvo i povijesno Svjetsko prvenstvo u Francuskoj. Ždrijeb je Hrvatsku smjestio u grupu H, zajedno sa Argentinom, Jamajkom i Japanom.⁴⁸ U prvoj utakmici grupe H, Hrvatska je svlada Jamajku rezultatom 3:1 u Lensu i ostvarila prvu pobjedu na Svjetskim prvenstvima. Strijelci za Hrvatsku bili su Mario Stanić, Robert Prosinečki i Davor Šuker. Pobjedom nad Japanom 1:0, Hrvatska je prošla u osminu finala Svjetskog prvenstva. Sjajnom igrom i podrškom mnogobrojnih navijača u osmini finala Hrvatska je pobijedila Rumunjsku 1:0, ali posebno je odjeknula pobjeda protiv moćne Njemačke od 3:0 u četvrtfinalu. U polufinalu Hrvatska je izgubila od domaćina Francuske 2:1, ali ključna pobjeda bila je ona u borbi za brončanu medalju zlatnog sjaja nad Nizozemskom 2:1. Hrvatska je u svojem prvom nastupu na Svjetskom prvenstvu osvojila brončanu medalju, a legendarni hrvatski napadač Davor Šuker okitio se titulom najboljeg strijelca smotre u Francuskoj sa šest pogodaka.⁴⁹

⁴⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1996 (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁵ <http://hns-cff.hr/en/matches/26781/croatia-turkey-1-0/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁶ <http://hns-cff.hr/en/matches/26782/croatia-denmark-3-0/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/1998_FIFA_World_Cup_qualification_%E2%80%93_UEFA_Group_1 (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/1998_FIFA_World_Cup (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

⁴⁹ <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/pojedinacna-priznanja/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)

Hrvatska je iz anonimne države pogođene ratom postala svjetska nogometna velesila, treća reprezentacija na svijetu i najveće iznenađenje Svjetskog prvenstva 98' u Francuskoj. Sjajne igre *Vatrenih* (nadimak Hrvatske nogometne reprezentacije) uveseljavale su hrvatski narod tijekom čitavog turnira u Francuskoj nakon toliko teških ratnih godina. Euforiju koja je vladala u Hrvatskoj povodom osvojenog trećeg mjesta na Svjetskom prvenstvu najbolje oslikava naslovnica tiskanog broja *Večernjeg lista* iz ljeta 1998. godine, a naslov glasi: „Hrvatski uzlet do zvijezda!“⁵⁰ Nakon sjajnog uspjeha u Francuskoj, nogometna reprezentacija Hrvatske nalazila se na trećem mjestu ljestvice najboljih momčadi svijeta, a dodijeljena joj je nagrada *Mover of the Year* za reprezentaciju koja je najviše napredovala u 1998. godini.⁵¹ U godinama koje su uslijedile, Hrvatska nogometna reprezentacija izborila je plasman na Svjetsko prvenstvo 2002., 2006. i 2014. godine te na Europsko prvenstvo 2004., 2008., 2012. te 2016. godine. Hrvatska reprezentacija nije se uspjela kvalificirati na Europsko prvenstvo 2000. godine održano u Nizozemskoj i Belgiji te Svjetsko prvenstvo u Južnoafričkoj Republici 2010. godine.⁵² Hrvatska se trenutno nalazi na 15. mjestu najboljih reprezentacija svijeta, a igrači poput Luke Modrića, Ivana Rakitića i Marija Mandžukića sinonim su hrvatskog nogometa.⁵³ Međutim, kult i ugled Hrvatske nogometne reprezentacije kroz godine se okaljao zbog različitih političkih afera koje su se dotakle stanja u hrvatskom nogometu i sve je više onih koji bojkotiraju praćenje nogometne reprezentacije.

Paralelno sa uspjesima reprezentacije, hrvatski nogometni klubovi u prošlosti nizali su sjajne uspjehe u europskim natjecanjima. Hajduk je u sezoni 1994./95. nastupao u četvrtfinalu Lige prvaka, što je i do danas najveći uspjeh hrvatskog nogometnog kluba u najelitnijem klupskom natjecanju.⁵⁴ Dinamo je po rezultatima zasigurno najbolji klub na području bivše Jugoslavije. Klub iz Maksimira osvojio je rekordnih 18 naslova 1. HNL, 14 puta slavio je naslov pobjednika nacionalnog Kupa, pet puta je bio pobjednik nacionalnog Super Kupa a čak pet puta nastupao je u grupnoj fazi Lige prvaka.⁵⁵

⁵⁰ <https://www.vecernji.hr/vijesti/dan-kada-su-svi-bili-sretni-sto-su-hrvati-hrvatska-osvojila-trece-mjesto-u-francuskoj-1179714> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

⁵¹ <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/uspjesi/> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

⁵² <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/uspjesi/> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

⁵³ <http://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/index.html> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

⁵⁴ <http://hajduk.hr/povijest/1991-2000> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

⁵⁵ <https://gnkdinamo.hr/HR/Klub/Povijest> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

4.2. Nogomet kao zaštitni znak hrvatskog sporta

Evidentno je da je Hrvatska velika sportska nacija, a tome u prilog idu sjajni sportski uspjesi hrvatskih sportaša na međunarodnoj sportskoj sceni. Sportski uspjesi ne mjere se samo po broju osvojenih medalja u pojedinim sportovima, nego po doživljaju medalja i sportaša među narodom. Hrvatska je godinama nizala sjajne sportske uspjehe u rukometu, košarci, vaterpolu, tenisu, skijanju te ostalim sportovima, ali niti jedan sport nije objedinio naciju kao nogomet. U Hrvatskoj djeluje više od 16 000 sportskih udruga, ali najpopularniji sport je nogomet s približno 1500 registriranih klubova i 130 000 natjecatelja.⁵⁶

Od početka stvaranja Republike Hrvatske, nastupi nogometne reprezentacije bili su u znaku nacionalne identifikacije i afirmiranja Hrvatske ne samo na sportskom planu, već i na političkom. Ne postoji veći ambasador od sporta i poznatih sportaša, a u Hrvatskoj su najveći ambasadori upravo nogometaši i nogometna reprezentacija.

Povijesno gledajući, bitka za samostalnu Hrvatsku započela je nogometnom utakmicom između Dinama i Crvene Zvezde, a kasniji ratni događaji gotovo uvijek su se vraćali na spomenutu utakmicu. Hrvati su se u ratnim godinama poistovjećivali sa novostvorenom hrvatskom nogometnom reprezentacijom i hrvatskim igračima. Nakon završetka rata i konačnog osamostaljenja Hrvatske, narodu je trebala promocija i javno pojavljivanje hrvatskog grba, himne i šahovnice kako bi bili jedinstveni i okupljeni pod zajedničku Republiku Hrvatsku. Nogomet u Hrvatskoj nije samo sport, on je više od sporta jer se od prvih dana nastanka ideje o samostalnoj Hrvatskoj identificirao kao glavna i najvažnija karika u promociji Hrvata. Iako nogometna reprezentacija nikad nije osvojila zlatnu medalju na europskom ili svjetskom prvenstvu, brončana medalja iz 1998. godine zauvijek će biti upamćena ne samo kao izvanredni sportski uspjeh, već kao i konačno pojavljivanje Hrvatske na svjetskoj sceni. U nogometu uživaju ljudi svih dobnih kategorija, a nogomet kao sport jedini može dići naciju na noge i ujediniti sve ljude, pa čak i one koji nogomet ne preferiraju. Hrvatski nogometaši najveći su ambasadori svoje domovine, a kad osvoje važno klupsko natjecanje, gotovo uvijek će oko ramena nositi zastavu Republike Hrvatske. Od velike važnosti za promociju Hrvatske imaju i uspjesi u rukometu, košarci, vaterpolu, tenisu i skijanju, ali nogomet će zauvijek u identitetu Hrvata ostati kao sport broj jedan. Ipak je povijest pokazala da je samostalna Republika Hrvatska nastala na nogometnom igralištu okruženom sa tisućama navijača koji su sanjali o vlastitoj domovini.

⁵⁶ <http://www.croatia.eu/article.php?lang=1&id=51> (pristupljeno, 13. kolovoza 2017.)

5. KAKO HRVATI PERCIPIRAJU NOGOMET? (ANKETNO ISTRAŽIVANJE)

Anketom su se nastojale utvrditi navike Hrvata u odnosu na nogomet u Hrvatskoj. Željelo se vidjeti jesu li Hrvati uistinu nogometna nacija i doživljavaju li nogomet kao pojam veći od samog sporta. Anketna skupina sastojala se od nogometaša, nogometašica, nogometnih djelatnika te publike koja prati nogometne manifestacije iz prostora Koprivničko-križevačke županije, a koji sudjeluju u nogometnih aktivnostima te pritom prate nastupe hrvatske nogometne reprezentacije. Anketna skupina ciljano je odabrana za potrebe ovog istraživanja zbog svojeg poznavanja i viđenja nogometa.

Ciljevi ankete bili su sljedeći:

- provjeriti ima li nogomet važnu društvenu ulogu za stanovništvo Hrvatske,
- provjeriti ima li nogomet važnu povijesnu ulogu u nastanku samostalne Republike Hrvatske,
- otkriti u kojoj mjeri stanovništvo Hrvatske prati nastupe i uspjehe nogometne reprezentacije i klubova.

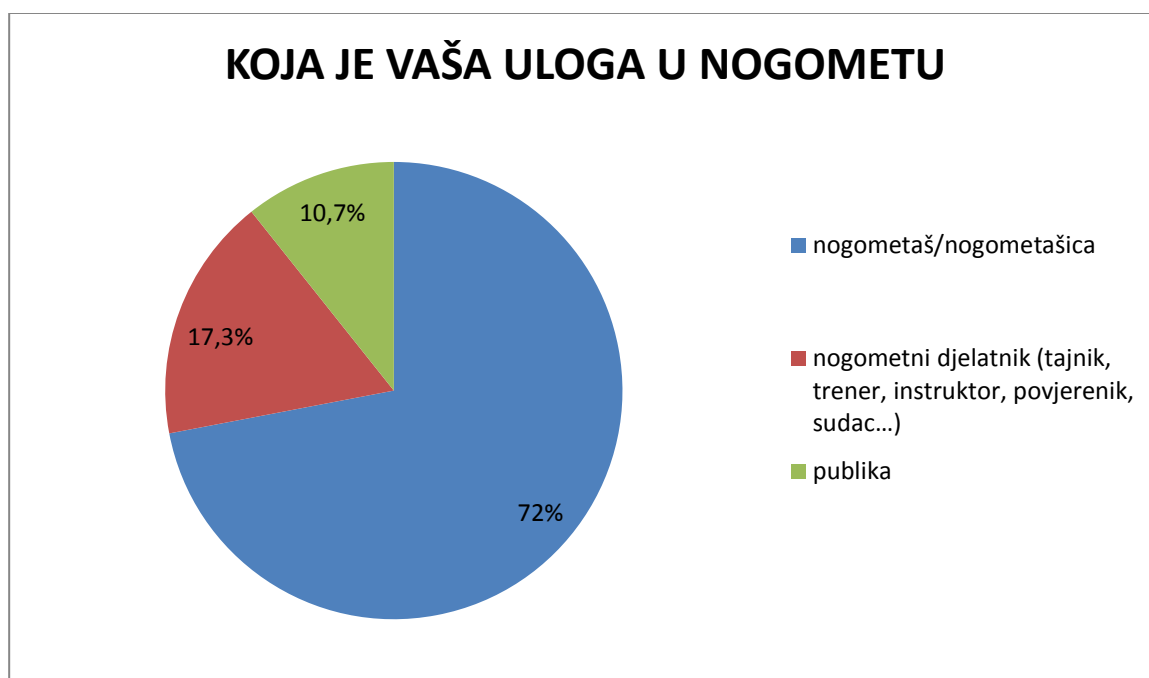
Polazna teza istraživanja bila je da je nogomet najpopularniji sport u Hrvatskoj, ali da je i važan društveni čimbenik hrvatskog društva. Pretpostavlja se kako je nogomet imao veliku povijesnu ulogu u nastanku samostalne Republike Hrvatske, ali kroz istraživanje ta se teza zapravo morala dokazati. Također, svrha istraživanja je utvrditi u kojoj mjeri Hrvati doživljavaju nastupe nacionalne nogometne reprezentacije.

Anketa je provedena dva tjedna, od 1. do 15. lipnja 2017. godine. Pitanja su sastavljena tako da se odabire ponuđeni odgovor ili označava brojem od 1 do 5, a nekoliko je pitanja na koja ispitanici sami mogu ponuditi odgovor. Primjerak anketnog upitnika nalazi se na kraju završnog rada u Prilogu 1.

5.1. Obrada ankete

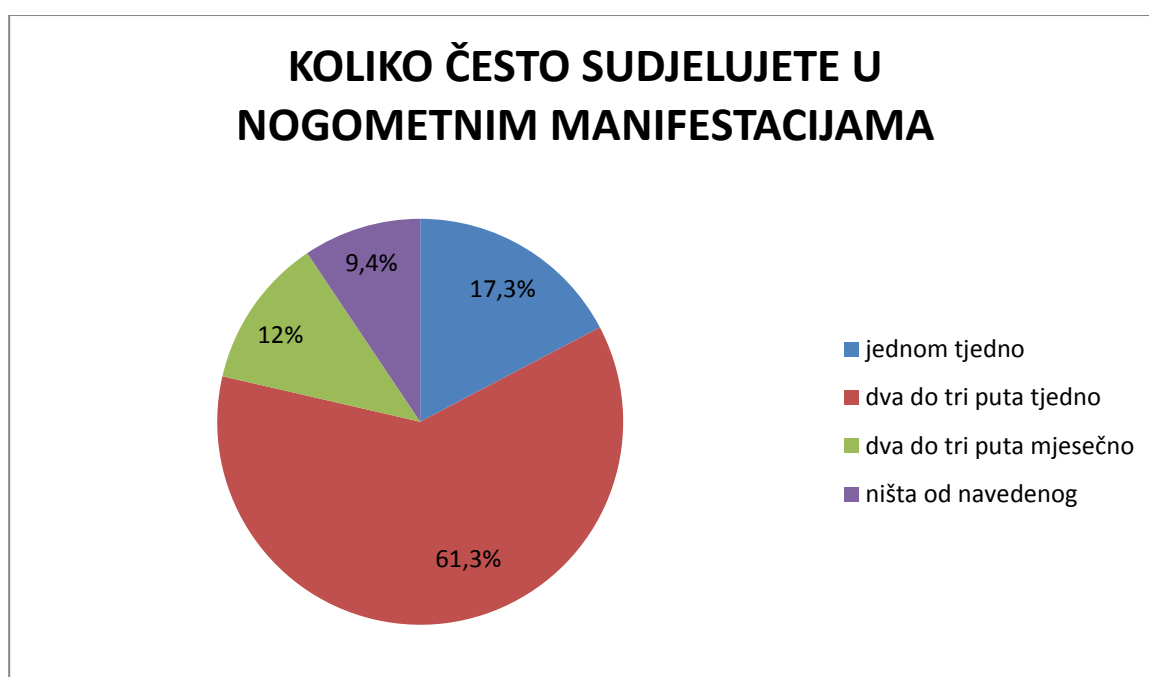
Anketa je provedena za potrebe završnog rada, a anketirani su nogometaši/ice, sportski djelatnici te gledatelji na području Koprivničko-križevačke županije. Glavni cilj ankete bio je istražiti kakvu ulogu ima nogomet u hrvatskom društvu te kolika je njegova povijesna važnost za Republiku Hrvatsku.

Anketni list ispunilo je 150 nogometaša i nogometašica, nogometnih djelatnika te gledatelja. Od toga ih je 108 nogometaša i nogometašica, 26 nogometnih djelatnika te 16 onih koji se definiraju kao gledatelji (Grafikon 1). Podaci pokazuju da je 82.7% ispitanika muškog spola (130 muškaraca), a njih 17.3% ženskog spola (20 žena). Također, podaci pokazuju kako se 78.7% ispitanika nalazi u dobnoj skupini od 18 do 33 godine (118 ispitanika), 14.7% nalazi se u dobnoj skupini od 34 do 50 godina (22 ispitanika), a 6.6% ispitanika nalazi se u dobnoj skupini od 50 do 65 godina (10 ispitanika). Može se reći kako zbog potreba istraživanja dobne skupine i spol nisu od izrazite važnosti, ali velika važnost pridodaje se ulozi koju ispitanici vrše u nogometnim manifestacijama.

Grafikon 1: Grafički prikaz pitanja: Koja je Vaša uloga u nogometu?

U prvom dijelu ankete istražuje se društveni značaj i utjecaj nogometa. Iz prvog pitanja doznajemo koliko često ispitanici sudjeluju u nogometnim manifestacijama. Njih 61.3% u nogometnim manifestacijama sudjeluje dva do tri puta tjedno, 17.3% sudjeluje jednom tjedno, a 12% ispitanika sudjeluje tek dva do tri puta mjesečno (Grafikon 2). Ostalih 9.4% ispitanika u nogometnim manifestacijama ne sudjeluje u ponuđenim terminima. Premda su navike pojedinih nogometnih klubova i njihovih članova (nogometaši/ce i nogometni djelatnici) različite, rezultati pitanja jasno pokazuju da najveći broj ispitanika u nogometnim manifestacijama sudjeluje na redovnoj tjednoj bazi. Ovakav pristup izrazito je bitan za poznavanje nogometa kao jedinstvenog društvenog i kolektivnog sporta.

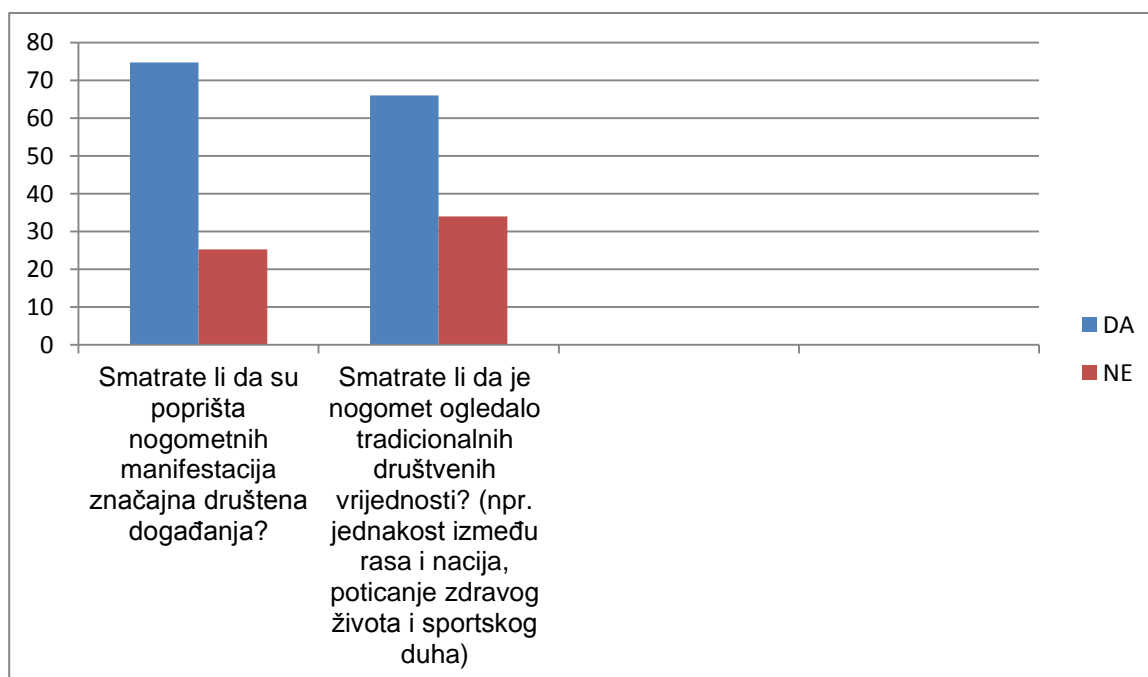

Grafikon 2: Grafički prikaz odgovora na pitanje: Koliko često sudjelujete u nogometnim manifestacijama?

Sljedeće pitanje nadovezuje se na prethodno, a istražuje na koji način ispitanici sudjeluju u nogometnim manifestacijama. Njih 64% nogometom se bavi isključivo rekreativno (96 ispitanika), a preostalih 36% nogometom se bavi u natjecateljske svrhe (54 ispitanika). Sudeći prema navedenim rezultatima, više ispitanika nogometom se bavi isključivo u rekreativne svrhe. Ovaj rezultat izvrstan je pokazatelj kako je nogomet spoj pravilnih socijalnih normi, a da se pritom gledateljstvo i same igrače ne opterećuje rezultatskim uspjehom i imperativnim pristupom.

Sljedeća dva pitanja dotiču se razmišljanja ispitanika u vezi društvene uloge nogometnih manifestacija te pripadajućih tradicionalnih društvenih normi. Postavljena pitanja sastoje se od odabira odgovora i objašnjenja istih.

Čak 74.7% ispitanika smatra kako su nogometne manifestacije značajna društvena događanja (112 ispitanika). U objašnjenju odgovora, većina njih navela je kako nogomet privlači ljude iz svih društvenih staleža, a često druženje uoči i nakon nogometne utakmice ima veći značaj nego sami rezultat. Isto tako, nekoliko ispitanika navelo je kako nogometni vikendi prekidaju monotoniju radnog tjedna, obaveza i putovanja (Grafikon 3 – prvi dio). Bilo da su gledatelji ili sudionici, preostalih 25.3% ispitanika smatra kako je u današnje doba bitan samo rezultat i marketing koji se nalazi posrijedi nogometa, a društvena uloga nogometa znatno je umanjena (38 ispitanika). Na sljedeće pitanje smatraju li ispitanici da je nogomet ogledalo društvenih vrijednosti (jednakost između rasa i nacija, poticanje zdravog života...), njih 66 % odgovorilo je potvrdno (99 ispitanika), a 34% ispitanik ne slaže se s postavljenom tezom (51 ispitanik). Ispitanici koji smatraju da je navedena teza točna, generalno ističu kako nogomet ima veliku poticajnu ulogu u borbi protiv rasizma i nesportskog načina života te da osobu usmjerava na pravi životni put (Grafikon 3 – drugi dio). Suprotno od njihova razmišljanja, preostali ispitanici objašnjavaju kako je nogomet kroz godine izgubio odgojnu ulogu. Navode kako se u nogometu sve češće pojavljuju rasistički i vulgarni istupi, a nogometaši i njihova publika ne mogu biti idealni životni uzori zbog načina života van nogometnih terena.

Grafikon 3: Grafički prikaz dva odgovora na pitanja o društvenoj i odgojnoj ulozi nogometa

Sljedeći dio anketnog ispitivanja pokušava utvrditi ima li nogomet važnu povijesnu ulogu u stvaranju samostalne Republike Hrvatske (Grafikon 4). Početna hipoteza o važnoj ulozi nogometa u borbi za nezavisnost Republike Hrvatske odnosi se na period od 1990. godine pa sve do kraja Domovinskog rata, ali i u poslijeratnim godinama.

Prvo pitanje u ovom dijelu anketnog istraživanja odnosi se na povijesnu utakmicu iz 1990. godine između Dinama i Crvene Zvezde. Ispitanici su morali iznijeti svoje mišljenje o važnosti spomenute utakmice u borbi za osamostaljenje Republike Hrvatske. Njih 74% smatra kako je utakmica između Dinama i Crvene Zvezde bila prekretnica u borbi za samostalnost (111 ispitanika). Kao objašnjene svog odgovora generalno navode kako je politička i nacionalna napetost eskalirala upravo na spomenutoj utakmici, a ona je bila uvertira u Domovinski rat i stvaranje nezavisne Republike Hrvatske. S druge strane, 26% ispitanika vjeruje kako spomenuta utakmica nije imala veliki značajnu povijesnu ulogu za Republiku Hrvatsku. U objašnjenju navode kako je politička situacija eskalirala puno prije, a raspad Jugoslavije zbio bi se unatoč sukobima na Maksimiru. Rezultati pokazuju kako je velika većina ispitanika upoznata sa nikad odigranom utakmicom između Dinama i Crvene Zvezde te ju itekako smatraju važnim povijesnim dijelom nastanka samostalne Republike Hrvatske.

Grafikon 4: Grafički prikaz odgovora na pitanje: Prema Vašem mišljenju, može li se utakmica između Dinama i Crvene Zvezde 1990. Godine označiti kao prekretnica u borbi za samostalnost Republike Hrvatske? Objasnite svoj odgovor!

Sljedeće pitanje kronološki se nadovezuje na prethodno, a pokušava se saznati na koji način ispitanici gledaju na uspješne rezultate nacionalne nogometne reprezentacije tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća (Grafikon 5). Kao i u prethodnom pitanju, ispitanici su morali objasniti svoj odgovor u nekoliko rečenica. 58% ispitanika smatra da su uspješni rezultati nacionalne nogometne reprezentacije pridonijeli stvaranju imidža Republike Hrvatske (87 ispitanika), a preostalih 42% ne slaže se s tom tvrdnjom (63 ispitanika). U objašnjenju odgovora, ispitanici koji se slažu sa postavljenom tvrdnjom smatraju kako je nogometna reprezentacija bila veliki ambasador u godinama kada Republika Hrvatska nije bila na nogometnoj ili političkoj mapi, a grupa ispitanika koja se ne slaže sa postavljenom tvrdnjom smatra kako nogomet nije bio pretjerano veliki ambasador, već su to bili branitelji te političke figure. Rezultati su pokazali kako se mišljenja oko navedenog pitanja dijele, ali ipak je više onih koji smatraju da se imidž Republike Hrvatske najvećim dijelom gradio kroz nastupe i sjajne rezultate hrvatske nogometne reprezentacije.

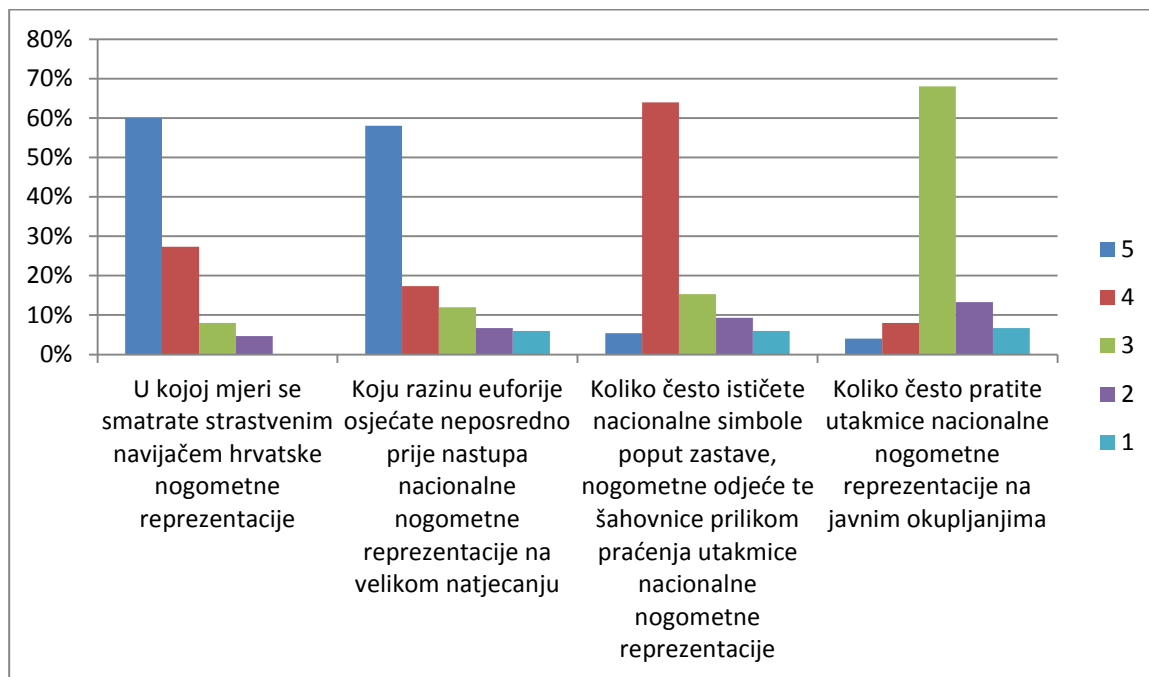
Grafikon 5: Grafički prikaz odgovora na pitanje: Smatrate li da se imidž Republike Hrvatske gradio kroz sjajne rezultate nogometne reprezentacije? Objasnite svoj odgovor!

Posljednja dva pitanja u središnjem dijelu anketnog ispitivanja odnose se na ključne trenutke hrvatskog nogometa od osamostaljenja Republike Hrvatske. Pitanja su koncipirana na način da ispitanici nude vlastite odgovore. Prvo pitanje u nizu odnosilo se na najveće uspjehe hrvatske nogometne reprezentacije, a ispitanici su morali ponuditi barem dva odgovora. Najveći dio ispitanika naveo je kako je osvajanje brončane medalje na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. godine i dalje najveći uspjeh hrvatske nogometne reprezentacije. Također, veliki dio ispitanika smatra kako su pojedine pobjede nad velikanima svjetskog nogometa veliko postignuće (npr. četvrtfinale Europskog prvenstva u Austriji i Švicarskoj 2008. godine te pojedinačne pobjede protiv Španjolske, Italije ili Engleske). Drugo pitanje u nizu dotiče se najvažnijih događaja koji su obilježili nogomet u Hrvatskoj od 1990. godine pa sve do danas. Na ovom pitanju ispitanici su ponudili različite odgovore, ali najviše su zastupljeni sljedeći odgovori: prva službena utakmica hrvatske nogometne reprezentacije, plasman na Svjetsko prvenstvo u Francusku 1998. godine te prvi sraz između reprezentacija Hrvatske i Jugoslavije u kvalifikacijskom ciklusu za Europsko prvenstvo 2000. godine u Belgiji i Nizozemskoj.

Posljednji dio anketnog istraživanja odnosi se na navike Hrvata prema hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji te hrvatskim nogometnim klubovima. Hrvati unose mnogo osjećaja, nacionalizma i entuzijazma u utakmice hrvatske reprezentacije, a također navijački dočekuju nastupe omiljenih nogometnih klubova sa prostora Republike Hrvatske. Anketirani ispitanici brojevima od 1 do 5 označili su s koliko entuzijazma, veselja, nacionalizma te strasti prate nastupe hrvatske nogometne reprezentacije te hrvatskih klubova.

Prvih četiri pitanja u ovom dijelu anketnog istraživanja odnosi se na navike vezane uz nastupe nacionalne nogometne reprezentacije (Grafikon 6). Prvo pitanje odnosilo se na onaj dio ispitanika koji se smatra strastvenim navijačima kada je u pitanju nastup nacionalne nogometne reprezentacije. Čak 60% ispitanika odgovorilo označilo je (5), njih 27.3% odabralo je (4), 8% izabralo je odgovor (3), a 4.7% ispitanika čini odgovor (2). Zanimljivo, ali na ovo pitanje nitko od 150 ispitanika nije izabrao (1) za svoj odgovor. Sljedeće pitanje nadovezuje se na prethodno, točnije: koju razinu euforije ispitanici osjećaju neposredno prije nastupa nacionalne reprezentacije na velikom natjecanju. Više od pola ispitanika, njih 58% označilo je (5), 17.33% označilo je (4), 12% označilo je (3), 6.67% označilo je (2), a najmanji broj ispitanika, njih 6% označilo je (1). Sljedeće pitanje istražuje koliko često ispitanici koriste nacionalne simbole (poput zastave, dresa nacionalne reprezentacije i šahovnice) prilikom praćenja utakmice. Najveći dio ispitanika, njih 64% odabralo je (4), a najmanji dio ispitanika, njih 6% odabralo je (1) kao svoj odgovor.

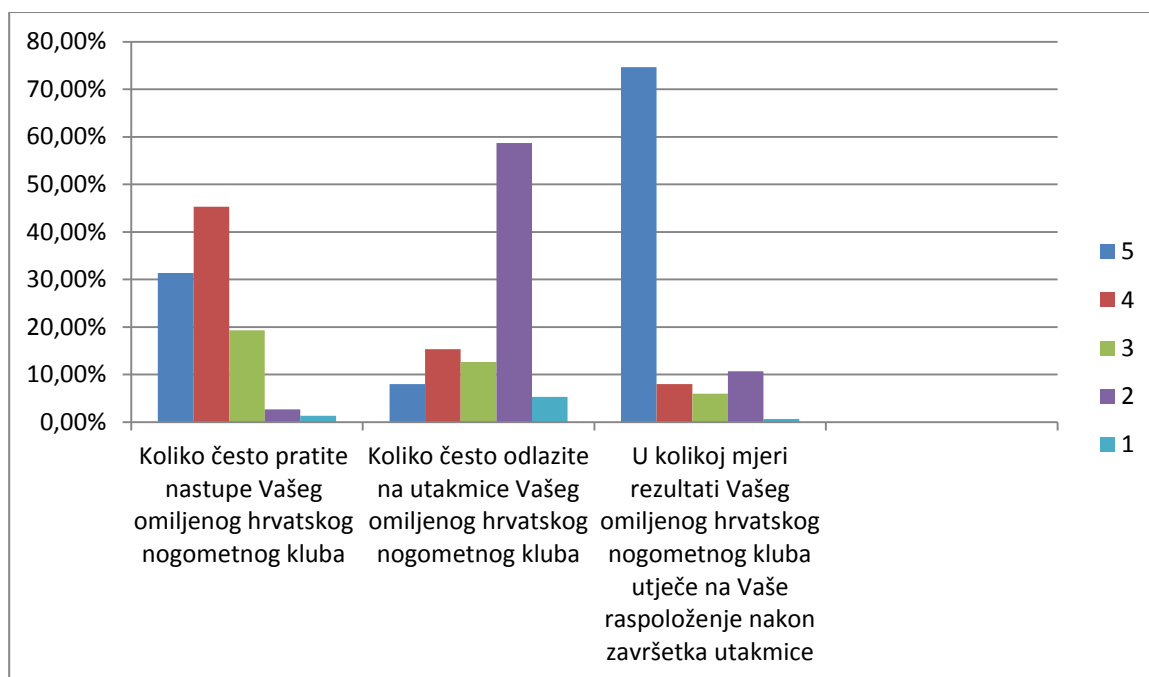
Posljednje pitanje o navikama prilikom praćenja nastupa nacionalne nogometne reprezentacije pokušava saznati u kakvim uvjetima ispitanici prate utakmice. Opće je poznato da se prilikom nastupa nacionalne nogometne reprezentacije razni ugostiteljski objekti i gradski trgovi pretvaraju u javna gledališta spomenutih utakmica. Tek 4% ispitanika kao svoj odgovor označilo je (5), njih 8% označilo je (4), 13.3% označilo je (2), a 6.7% označilo je (1). Najčešći odgovor na ovo pitanje bio je (3), a izabralo ga je 68% ispitanika.

Grafikon 6: Grafički prikaz odgovora na pitanja o navikama ispitanika prilikom praćenja nastupa hrvatske nogometne reprezentacije

Rezultati pitanja o navikama ispitanika prilikom praćenja nastupa hrvatske nogometne reprezentacije potvrdili su kako je nacionalni naboj izrazito velik. Ispitanici se u najvećoj mjeri smatraju strastvenim navijačima i osjećaju veliku euforiju prilikom nastupa hrvatske nogometne reprezentacije na velikim natjecanjima, ali i u kvalifikacijskim utakmicama. Također, prilikom praćenja utakmice Hrvati imaju običaj istaknuti nacionalna obilježja poput navijačkih zastava te nogometne odjeće sa simbolom šahovnice. Međutim, veliki broj ispitanika ima običaj nogometne utakmice hrvatske reprezentacije pratiti u malim društvima i komociji vlastitih domova. S druge strane, dovoljan broj ispitanika i dalje se odaziva na javna okupljanja kako bi u velikim masama podržali nogometnu reprezentaciju.

Završni dio anketnog ispitivanja odnosi se na navike ispitanika prema nastupima hrvatskih nogometnih klubova. Stanovništvo Hrvatske često se dijeli na navijače Dinama, Hajduka, Rijeke, Osijeka ili nekog drugog nogometnog kluba, a njihov odabir uvelike utječe na navijačke navike prema omiljenom klubu.

Grafikon 7: Grafički prikaz odgovora na pitanja o navikama ispitanika prilikom praćenja omiljenog hrvatskog nogometnog kluba

Na pitanje koliko često ispitanici prate nastupe omiljenog hrvatskog nogometnog kluba, njih 45,33% označilo je (4), a samo dva ispitanika odgovorila su sa (1). Maksimalnu posvećenost i predanost omiljenom nogometnom klubu pridaje 31,37% ispitanika. Sljedeće pitanje utvrđuje koliko postotak ispitanika odlazi na utakmice svojeg omiljenog kluba, a rezultati su zaista bili neočekivani. 58,67% ispitanika kao svoj odgovor odabralo je (2), a tek 8% njih odabralo je (5). Posljednje pitanje u anketnom istraživanju odnosilo se na utjecaj rezultata utakmica omiljenih hrvatskih nogometnih klubova na ispitanike. Čak 74,68% ispitanika odgovorilo je sa (5), a tek jedan ispitanik odgovorio je sa (1). Također, njih 8% izabralo je (4), 6% izabralo je (3), a 10,67% izabralo je (2) za svoj odgovor.

Posljednja tri pitanja u anketnom istraživanju odnosila su se na navike ispitanika prilikom praćenja njima omiljenih hrvatskih nogometnih klubova. Velika većina ispitanika prati utakmice svojeg omiljenog kluba, ali ne odlaze direktno na utakmicu, već rezultat prate preko različitih medija. Međutim, na najveći dio ispitanika rezultat utakmice njihovog omiljenog nogometnog kluba vidno utječe na njihovo raspoloženje i vrijeme provedeno do sljedeće utakmice.

6. ZAKLJUČAK

Iako se generacije mijenjaju i imaju drugačiji pristup prema svakodnevnim stvarima, svaka prati nogomet i u njemu pronalazi zabavu. Starije generacije će svoju ulogu u nogometu podrediti svojim godinama i mogućnostima, preuzimajući diplomatske uloge. Mlađe generacije žive puno užurbanije i aktivnije, pa i njihova uloga u nogometu postaje takva. Njihov glavni cilj je putem nogometa stvoriti socio-kulturno ozračje u kojem će djelovati kao grupa, a ne kao pojedinac. Također, većina mladih ljudi nogometom se bavi aktivno i učestalo, a pristup je u skladu sa pravilima društvenog ponašanja, što smo imali priliku vidjeti i u rezultatima provedene ankete.

Nogomet je velika platforma koja zahtijeva da se ljudi svih rasa, nacija ili godina aktivno zalažu i sudjeluju u manifestacijama koje preuzimaju društvenu ulogu. Viđenje nogometa više nije samo u ulozi sporta, već i u tome da nogomet ima veliku i važnu društvenu ulogu u životu nacije koje se definira kao nogometna nacija. Također, nogomet je nositelj tradicionalnih društvenih vrijednosti, ali ta uloga u zadnjih nekoliko godina počela se narušavati.

Povijest Republike Hrvatske definitivno se jednim dijelom gradila oko nogometa. Od samih početaka borbe za neovisnost, nogomet je bio glavna uzdanica stanovništva Republike Hrvatske u bolje sutra i u stvaranje nezavisne Republike Hrvatske. Hrvatska nogometna reprezentacija, hrvatski nogometni klubovi i hrvatski nogometaši postali su najveći ambasadori svoje domovine. Upravo zbog povijesne važnosti nogometa u Republici Hrvatskoj, Hrvati su razvili veliku količinu emocija, euforije i nacionalnog identiteta naspram nastupa hrvatske nogometne reprezentacije i hrvatskih nogometnih klubova. Isticanje nacionalnih simbola postalo je glavna odlika ne samo nogometa, već cjelokupnog hrvatskog sporta. Nogomet se u Hrvata karakterizira kao pojava koja premašuje granice samog sporta.

Što se tiče rezultata provedene ankete, možemo reći da su očekivani. Ispitanici koji predstavljaju stanovništvo Republike Hrvatske dokazali su da je nogomet najpopularniji i društveno najvažniji sport na prostoru Republike Hrvatske. Međutim, mjesta za napredak uvijek ima. Hrvatski nogomet polako gubi odliku da spaja ljude i u njima budi osjećaj jedinstva i ponosa u svakoj utakmici nacionalne reprezentacije ili nogometnih klubova.

U Koprivnici, 29. rujna 2017.

7. LITERATURA

Knjige:

- [1] Šafarić, Antun. 2011. *Filozofija sporta*. Amanita. Bjelovar.
- [2] Castells, Manuel. 2003. *Moć identiteta*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb
- [3] Ravlić, Slaven. 2003. *Suvremene političke ideologije*. Politička Kultura. Zagreb

Časopisi:

- [4] B. Perasović: Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu, Sociologija i prostor : časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja, Vol. 45, No. 1, 2007.
- [5] J. Hargreaves: Teorija globalizacije, globalni sport, nacije i nacionalizam, Quorum, Vol. 21, No. 4, 2005.
- [6] O. Biti: Sport između nacije i globalizacije, Quorum, Vol. 21, No. 4, 2005.
- [7] Z. Župić: Sociologija športa kao multiparadigmatska znanost: između scijentizma i novih spoznaja, Revija za sociologiju, Vol. 28, No. 1-2, 1997.

Internetski izvori:

- [1] <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A103/datastream/PDF/view>
- [2] <http://citati.hr/tematike-citata/drustvo> (pristupljeno, 19. srpnja 2017.)
- [3] <http://www.mvinfo.hr/knjiga/4830/filozofija-i-ideja-europe> (pristupljeno, 19. srpnja 2017.)
- [4] https://hr.wikipedia.org/wiki/Civilno_dru%C5%A1tvo (pristupljeno, 20. srpnja 2017.)
- [5] <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42693> (pristupljeno, 22. srpnja 2017.)
- [6] <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=42693> (pristupljeno, 22. srpnja 2017.)
- [7] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Globalizacija> (pristupljeno, 23. srpnja 2017.)
- [8] <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/sve-je-manje-manjina-vise-je-od-90-hrvata-srbi-su-jedina-manjina-s-vise-od-1-posto-udjela/1372350/> (pristupljeno, 24. srpnja 2017.)
- [9] <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47027> (pristupljeno, 24. srpnja 2017.)

- [10] <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A103/datastream/PDF/view> (pristupljeno, 25. srpnja 2017.)
- [11] https://gol.dnevnik.hr/clanak/ostali_sportovi/badminton-je-iza-nogometa-drugi-najpopularniji-sport-na-svijetu---428674.html (pristupljeno, 29. srpnja 2017.)
- [12] <http://www.index.hr/sport/clanak/uefa-o-hdz-u-srcu-ne-dopustamo-koristenje-svojih-sportasa-u-politicke-svrhe/364867.aspx> (pristupljeno, 29. srpnja 2017.)
- [13] <https://www.vecernji.hr/sport/prosinecki-u-bakuu-ima-pet-puta-vecu-placu-od-nike-kod-sukera-977204> (pristupljeno, 2. kolovoza 2017.)
- [14] https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/gol_out/pobjeda-islanda-nad-engleskom-pokrenula-baby-boom-na-islandu---471333.html (pristupljeno, 3. kolovoza 2017.)
- [15] <http://bit.ly/2fGIVfS> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)
- [16] <http://povijest.gnkdinamo.hr/arhiva-utakmica/1991-2000/1996-1997/> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)
- [17] <http://hns-cff.hr/news/16380/hho-izvjestaj-s-finala-hrvatskog-kupa/> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)
- [18] <http://hns-cff.hr/files/documents/12213/Financijski%20izvje%C5%A1taj%20za%202016.%20godinu.pdf> (pristupljeno, 5. kolovoza 2017.)
- [19] <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> (pristupljeno, 7. kolovoza 2017.)
- [20] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska> (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)
- [21] https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatski_parlamentarni_izbori_1990. (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)
- [22] https://hr.wikipedia.org/wiki/Izgredi_na_utakmici_Dinamo_%E2%80%93_Crvena_zvezda (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)
- [23] <http://net.hr/sport/nogomet/bobanovo-koljeno-na-danasnji-dan-trebala-je-bitiodigrana-ona-utakmica-protiv-zvezde/> (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)
- [24] https://hr.wikipedia.org/wiki/Izgredi_na_utakmici_Dinamo_%E2%80%93_Crvena_zvezda (pristupljeno, 8. kolovoza 2017.)

- [25] <http://www.rsssf.com/tables/kroa-intl9095.html> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)
- [26] <http://www.sabor.hr/25-lipnja-dan-drzavnosti-republike-hrvatske> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)
- [27] <https://www.24sata.hr/sport/povijest-hnl-a-ratnom-prvom-sezonom-vladao-je-jaki-hajduk-423133> (pristupljeno, 10. kolovoza 2017.)
- [28] https://hr.wikipedia.org/wiki/1._HNL_1992. (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [29] <https://www.11v11.com/matches/spain-v-croatia-23-march-1994-244963/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [30] https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1996_qualifying_Group_4 (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [31] <http://hns-cff.hr/en/matches/25680/estonia-croatia-0-2/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [32] https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1996 (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [33] <http://hns-cff.hr/en/matches/26781/croatia-turkey-1-0/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [34] <http://hns-cff.hr/en/matches/26782/croatia-denmark-3-0/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [35] https://en.wikipedia.org/wiki/1998_FIFA_World_Cup_qualification_%E2%80%93_UEFA_Group_1 (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [36] https://en.wikipedia.org/wiki/1998_FIFA_World_Cup (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [37] <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/pojedinacna-priznanja/> (pristupljeno, 11. kolovoza 2017.)
- [38] <https://www.vecernji.hr/vijesti/dan-kada-su-svi-bili-sretni-sto-su-hrvati-hrvatska-osvojila-trece-mjesto-u-francuskoj-1179714> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)
- [39] <http://hns-cff.hr/hns/o-nama/uspjesi/> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)
- [40] <http://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/index.html> (pristupljeno, 12. kolovoza 2017.)

8. PRILOG 1. ANKETNI UPITNIK

Anketa se provodi za potrebe završnog rada, a anketiraju se nogometaši, nogometašice, nogometni djelatnici te publika sa prostora Koprivničko-križevačke županije. Žele se istražiti navike stanovništva Republike Hrvatske vezane uz nogomet.

1. Spol:

- a) muško
- b) žensko

2. Dobna skupina:

- a) 18 – 33
- b) 34 – 50
- c) 50 – 65

3. Koja je Vaša uloga u nogometu?

- a) nogometaš/nogometašica
- b) nogometni djelatnik (tajnik, trener, instruktor, povjerenik, sudac...)
- c) publika

4. Koliko često sudjelujete u nogometnim manifestacijama?

- a) jednom tjedno
- b) 2-3 puta tjedno
- c) 2-3 puta mjesečno
- d) ništa od navedenog

5. Nogometom se bavite?

- a) isključivo rekreativno
- b) u natjecateljske svrhe

6. Smatrate li da su poprišta nogometnih manifestacija značajna društvena događanja? Objasnite svoj odgovor!

a) Da

b) Ne

7. Smatrate li da je nogomet ogledalo tradicionalnih društvenih vrijednosti? (npr. jednakost između rasa i nacija te poticanje zdravog života i sportskog duha) Objasnite svoj odgovor!

a) Da

b) Ne

8. Prema Vašem mišljenju, može li se utakmica između Dinama i Crvene Zvezde 1990. Godine označiti kao prekretnica u borbi za samostalnost Republike Hrvatske? Objasnite svoj odgovor!

a) Da

b) Ne

9. Smatrate li da se imidž Republike Hrvatske gradio kroz sjajne rezultate nogometne reprezentacije? Objasnite svoj odgovor!

a) Da

b) Ne

10. Upišite najmanje dva velika uspjeha hrvatske nogometne reprezentacije.

11. Upišite koji je događaj obilježio hrvatski nogomet u razdoblju od 1990. Godine pa sve do danas.

Od 1 do 5 označite pojedine tvrdnje: (1 – vrlo malo, 5 – vrlo mnogo)

12. U kojoj mjeri se smatrate strastvenim navijačem hrvatske nogometne reprezentacije: _____

13. Koju razinu euforije osjećate neposredno prije nastupa nacionalne nogometne reprezentacije na velikom natjecanju: _____

14. Koliko često ističete nacionalne simbole poput zastave, nogometne odjeće te šahovnice prilikom praćenja utakmice nacionalne nogometne reprezentacije: _____

15. Koliko često pratite utakmice nacionalne nogometne reprezentacije na javnim okupljanjima: _____

16. Koliko često pratite nastupe Vašeg omiljenog hrvatskog nogometnog kluba: _____

17. Koliko često odlazite na utakmice Vašeg omiljenog hrvatskog nogometnog kluba: _____

18. U kolikoj mjeri rezultat Vašeg omiljenog hrvatskog nogometnog kluba utječe na Vaše raspoloženje nakon završetka utakmice: _____